

บทที่ 4

แนวทางการแก้ปัญหาการมีหลายสัญชาติ

ปัญหาการมีหลายสัญชาติเกิดจากการหลักเกณฑ์การกำหนดสัญชาติในกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของแต่ละรัฐไม่สอดคล้องกัน เพราะการกำหนดสัญชาติเป็นกิจการภายในของรัฐจึงไม่มีหลักทั่วไปหรือกฎหมายจารีตประเพณีใดๆ ในกฎหมายระหว่างประเทศมาจำกัดอำนาจรัฐในเรื่องการกำหนดสัญชาติ รัฐต่างๆ จึงต้องร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้งจากการมีหลายสัญชาติ โดยใช้ข้อตกลงระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือแก้ปัญหา

แต่เนื่องจากมีข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีจำนวนมาก¹ ผู้ศึกษาจึงเห็นควรกำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะข้อตกลงฯ ระดับพหุภาคีซึ่งเกิดจากการประมวลแนวปฏิบัติของรัฐโดยองค์การระหว่างประเทศ

ข้อตกลงระหว่างประเทศที่นำมาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการมีหลายสัญชาติประกอบด้วย

- Convention Concerning Certain Questions Relating to the Conflict of Nationality Law 1930
- Protocol Relating to Military Obligations in Certain Cases of Double Nationality 1930
- Convention On Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligation in Cases of Multiple Nationality 1963
- Convention On Exchange information relating to acquisition on nationality 1964
- Additional Protocol to the Convention On Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligation in Cases of Multiple Nationality 1977

¹ Argentina & Spain 1863, Carlier Convention, France & Belgium 1891, bilateral agreement 1922 between German & Belgium, Denmark Poland 1924/ Convention Concerning Certain Questions Relating to the Conflict of Nationality Laws 1930. etc.[Online].

Available from: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_84.pdf [2009, March 3]

-European Convention on Nationality 1997

-Draft articles on Diplomatic Protection 2006

4.1 แนวคิดและหลักการในการแก้ปัญหาการมีหลายสัญชาติ

แนวคิดและหลักการในการแก้ปัญหาการมีหลายสัญชาติที่ปรากฏในข้อตกลงระหว่างประเทศสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจและการเมืองที่เกิดข้อตกลงฯ ฉบับนั้นๆ ตัวอย่างเช่น Convention Concerning Certain Questions Relating to the Conflict of Nationality Law เกิดในช่วง ค.ศ. 1930 ซึ่งปรากฏตามภูมิหลังว่าระหว่างปี ค.ศ. 1929-1939 เป็นช่วงรอยต่อระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งกับสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐต่าง ๆ ต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองภายในประเทศ มีการใช้นโยบายชาตินิยมแบบเผด็จการเป็นเครื่องมือในการสร้างความเป็นมหาอำนาจและต่างแข่งขันสร้างแสนยานุภาพทางทหาร ความจงรักภักดีของคนชาติและแสนยานุภาพทางทหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ

รัฐต่าง ๆ จึงมีทัศนคติต่อการมีหลายสัญชาติว่า "การมีหลายสัญชาติเป็นสิ่งต้องห้าม * บุคคลที่สมัครใจถือสัญชาติอื่นต้องขาดจากสัญชาติเดิม" ** แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดใน Protocol Relating to Military Obligations in Certain Cases of Double Nationality 1930 ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน ***

* BEING CONVINCED that it is in the general interest of the international community to secure that all its members should be recognize that every person should have a nationality and should have one nationality only. (Convention Concerning Certain Questions Relating to the Conflict of Nationality Law 1930)

** Article 6

Without prejudice to the liberty of a State to accord wider rights to renounce its nationality, a person possessing two nationalities acquired without any voluntary act on his part may renounce one of them with the authorisation of the State whose nationality he desires to surrender.

*** A person possessing two or more nationalities who habitually resides in one of the countries whose nationality he possesses, and who is in fact most closely connected with that country, shall be exempt from all military obligations in the other country or countries.

This exemption may involve the loss of nationality of the other country or countries.

หลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงเป็นช่วงเวลาที่ดีภาวะทางการเมืองโลกเข้าสู่ยุคสงครามเย็นซึ่ง เกิดจากความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างแนวคิดแบบประชาธิปไตยซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมกับแนวคิดแบบสังคมนิยม ก่อให้เกิดความหวาดระแวงระหว่างกัน หลักการและแนวคิดที่ปรากฏใน Convention on the Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligations ซึ่งเกิดขึ้น ในช่วงปี ค.ศ.1963 คือ การมีหลายสัญชาติเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง* หากบุคคลใดสมัครใจที่จะถือสัญชาติอื่น บุคคลนั้น ต้องเสียสัญชาติเดิมของตน**

เมื่อเข้าสู่ปลายทศวรรษที่ 1960 บรรยากาศของสงครามเย็นและการแข่งขันระหว่างกลุ่มโลกเสรีและกลุ่มคอมมิวนิสต์เริ่มลดลง ประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มโลกเสรีและกลุ่มคอมมิวนิสต์เริ่มมีการติดต่อค้าขายระหว่างกันและกันมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจในยุโรปตะวันตกเริ่มฟื้นตัว มีการจัดตั้งกลุ่มตลาดร่วมยุโรปเพื่อช่วยเหลือและร่วมมือระหว่างกันทางด้านเศรษฐกิจเมื่อปี ค.ศ. 1963² ต่อมาในปี ค.ศ. 1965 มีการจัดตั้งคณะกรรมการประชาคมยุโรป และ ในปี ค.ศ. 1967 เกิดประชาคมยุโรป (European Community) ทำให้เศรษฐกิจของยุโรปตะวันตกขยายตัวอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นศูนย์อำนาจทางการเมืองระหว่างประเทศในปลายทศวรรษที่ 1960 อีกจุดหนึ่ง

ผลกระทบจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจในลักษณะการจัดตั้งองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศนี้ ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานแพร่กระจายไปทั่วภูมิภาคยุโรปอย่างกว้างขวาง มีการอพยพข้ามพรมแดนไปตั้งถิ่นฐานระหว่างประเทศต่าง ๆ

ข้อบทมาตรา 1 วรรคสอง ของ Protocol Relating to Military Obligations in Certain Cases of Double Nationality กำหนดว่า ".... และการยกเว้นจากหน้าที่(รับราชการทหาร) ดังกล่าวย่อมเป็นเหตุให้บุคคลผู้นั้นต้องเสียสัญชาติของรัฐนั้น

* Considering that cases of multiple nationality are liable to cause difficulties and that joint action to reduce as far as possible the number of cases of multiple nationality, as between member States, corresponds to the aims of the Council of Europe;

** Chapter I – Reduction of cases of multiple nationality

Article 1

1 Nationals of the Contracting Parties who are of full age and who acquire of their own free will, by means of naturalisation, option or recovery, the nationality of another Party shall lose their former nationality. They shall not be authorised to retain their former nationality.

² จูลซีฟ ชินวรณโณ, เอกสารการสอนชุดวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หน่วยที่ 1-7, พิมพ์ครั้งที่ 3, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), 2533, หน้า 209.

ในภาคพื้นยุโรปมากขึ้น มีการสมรสกันระหว่างคู่สมรสที่มีสัญชาติต่างกันเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการยอมรับหลักในเรื่องความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง The Committee of Ministers จึงได้ตกลงรับข้อมติที่ (77) 12³ และ ข้อมติที่ (77) 13⁴ ซึ่งเสนอให้รัฐบาลของรัฐสมาชิก กำหนดนโยบายให้คู่สมรส(ต่างด้าว)ของคนชาติอยู่ภายใต้เงื่อนไขพิเศษที่จะได้สัญชาติของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งแตกต่างไปจากกรณีอื่น ๆ ทั่วไปเพื่อขจัดความแตกต่างกันในเรื่องสัญชาติของคู่สมรสและให้บิดาและมารดาที่ต่างสัญชาติกันมีสิทธิในการถ่ายทอดสัญชาติของตนให้แก่บุตรได้อย่างเท่าเทียมกัน

The council of Europe ได้ยกประเด็นเกี่ยวกับปัญหาการมีหลายสัญชาติขึ้นมาอภิปราย เนื่องจากบทบัญญัติใน Convention On Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligation in Cases of Multiple Nationality 1963 ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในที่สุดจึงได้มีการแก้ไขหลักการหลักเกี่ยวกับการมีหลายสัญชาติในอนุสัญญาฯ นี้ เปลี่ยนมาเป็นยอมรับการมีหลายสัญชาติของบุคคล 3 ประเภท คือ บุตรของคนต่างด้าวที่เกิดในดินแดนของรัฐเจ้าของดินแดน คู่สมรสที่ได้สัญชาติของอีกฝ่ายหนึ่ง บุตรของคู่สมรสที่มีสัญชาติต่างกัน

ปี 1992 The Committee of Experts on Multiple Nationality/ CJ-PL ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น The Committee of Experts on Nationality/CJ-NA เสนอให้มีการรวบรวมและศึกษากฎหมายเกี่ยวกับสัญชาติในด้านต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสัญชาติให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ เนื่องจากตั้งแต่ปี ค.ศ.1989 เป็นต้นมาเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจในยุโรปอย่างมากมาย ทั้งการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของรัฐ การโยกย้ายถิ่นฐานของประชากรจำนวนมากและการสมรสข้ามชาติ

³ Resolution (77) 12 ,ON THE NATIONALITY OF SPOUSES OF DIFFERENT NATIONALITIES, adopted by the Committee of Ministers on 27 May 1977 at the 271st meeting of the Ministers' Deputies [Online]. Available from : <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=594616&SecMode=1&DocId=658630&Usage=2> [2009, 28 February]

⁴Resolution (77) 13 ,ON THE NATIONALITY OF CHILDREN BORN IN WEDLOCK, adopted by the Committee of Ministers on 27 May 1977 at the 271st meeting of the Ministers' Deputies [Online]. Available from : <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=594628&SecMode=1&DocId=658640&Usage=2> [2009, 28 February]

คณะกรรมการฯ จึงได้ยกร่าง European Convention on Nationality ขึ้นมาในปี 1993 และได้เปิดให้ลงนามเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 1997 อนุสัญญาฯ นี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2000

แนวคิดในเรื่องการมีหลายสัญชาติใน European Convention on Nationality 1997 แตกต่างไปจากข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับอื่น ๆ ที่ผ่านมา European Convention on Nationality ยอมรับการมีหลายสัญชาติและได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลหลายสัญชาติเมื่อบุคคลดังกล่าวอยู่ในดินแดนของรัฐเจ้าของสัญชาติ*

จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1930 - 2000 มีพัฒนาการของแนวคิดเกี่ยวกับการมีหลายสัญชาติ ดังนี้

ตารางที่ 1 : แสดงการเปรียบเทียบหลักการและแนวคิดที่ปรากฏในข้อตกลงฯ ต่าง ๆ

ข้อตกลงฯ	ช่วงเวลาที่เกิด ค.ศ.	ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและ การเมือง	แนวคิด / หลักการ
-Convention Concerning Certain Questions Relating to the Conflict of Nationality Law 1930 -Protocol Relating to Military Obligations in Certain Cases of Double Nationality 1930	1929-1939	-เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก นโยบายชาตินิยมและ แสนยานุภาพทางทหาร เป็นเครื่องมือในการสร้าง ความเป็นมหาอำนาจ	-ไม่ยอมรับการมีหลายสัญชาติ -ผู้ที่ได้สัญชาติอื่นจะต้อง เสียสัญชาติเดิม

* Agreeing on the desirability of finding appropriate solutions to consequences of multiple nationality and in particular as regards the rights and duties of multiple nationals;

Chapter V – Multiple nationality

Article 14 – Cases of multiple nationality *ex lege*

1 A State Party shall allow:

a.children having different nationalities acquired automatically at birth to retain these nationalities;

b.its nationals to possess another nationality where this other nationality is automatically acquired by marriage.

ข้อตกลงฯ	ช่วงเวลาที่เกิด ค.ศ.	ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและ การเมือง	แนวคิด / หลักการ
-Convention On Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligation in Cases of Multiple Nationality 1963	1958-1963	-สงครามเย็นระหว่างสองขั้วอำนาจ -เศรษฐกิจยุโรปเริ่มฟื้นตัว -การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในแถบยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก	-ไม่ยอมรับการมีหลายสัญชาติ -ผู้ที่ได้สัญชาติอื่นจะต้องเสียสัญชาติเดิม
European Convention on Nationality 1997	1992-2000	-สิ้นสุดยุคสงครามเย็น -นโยบายต่างประเทศโน้มเอียงมาทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก -มีการเคลื่อนย้ายประชากรข้ามพรมแดนอย่างกว้างขวางทำให้เกิดความต้องการข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสัญชาติที่สอดคล้องกับสถานการณ์	-ยอมรับการมีหลายสัญชาติ -รับรองสิทธิในการมีสัญชาติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน -ป้องกันปัญหาการไร้สัญชาติ

4.2 แนวทางการแก้ปัญหาการมีหลายสัญชาติ

ในข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นปรากฏแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการมีหลายสัญชาติในเรื่องต่อไปนี้

1. การแก้ปัญหาการถือหลายสัญชาติ
2. การแก้ปัญหาการรับราชการทหาร
3. การแก้ปัญหาการใช้มาตรการคุ้มครองทางการทูต
4. การแก้ปัญหาสถานะของบุคคล
5. การแก้ปัญหาการนำกฎหมายสัญชาติมาปรับใช้เมื่อบุคคลอยู่ในดินแดนของรัฐที่สาม
6. การทบทวนกฎหมาย
7. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุคคลหลายสัญชาติระหว่างรัฐ

4.2.1 การแก้ปัญหาการถือหลายสัญชาติ

หลักการในข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับต่าง ๆ กำหนดแนวทางแก้ปัญหาการถือหลายสัญชาติไว้ว่า

“บุคคลควรมีสัญชาติในสัญชาติหนึ่งเพียงสัญชาติเดียว”

ทั้งนี้ ปรากฏแนวทางปฏิบัติในการกำหนดให้บุคคลขาดจากสัญชาติใดสัญชาติหนึ่งแตกต่างกันไป

หลักการใน Convention Concerning Certain Questions Relating to the Conflict of Nationality Law 1930 และ Protocol relating to Military Obligations in Certain Cases of Double Nationality 1930 และ Convention On Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligation in Cases of Multiple Nationality 1963 จะไม่ยินยอมให้บุคคลที่ได้สัญชาติใหม่รักษาสัญชาติเดิมไว้

ต่อมาเมื่อสภาพเศรษฐกิจและการเมืองในยุโรปเปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีการอพยพข้ามพรมแดนและการสมรสข้ามชาติกันมากขึ้น รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางสังคมซึ่งยอมรับความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง ในที่สุดจึงได้มีพิธีสาร⁵ แก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักการเดิมในข้อบทที่ 1 ของ Convention On Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligation in Cases of Multiple Nationality 1963 มาเป็นยอมรับการมีหลายสัญชาติใน 3 กรณี คือ บุตรของคนต่างด้าวที่เกิดในดินแดนของรัฐเจ้าของดินแดน คู่สมรสที่ได้สัญชาติของอีกฝ่ายหนึ่ง บุตรของคู่สมรสที่มีสัญชาติต่างกัน

ต่อมา European Convention on Nationality ได้บรรจุหลักการนี้ไว้ในข้อบทหมวดที่ 5 มาตรา 14* ซึ่งบัญญัติว่า

⁵ Second Protocol Amending Convention On Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligation in Cases of Multiple Nationality 1993

* Chapter V – Multiple nationality

Article 14 – Cases of multiple nationality *ex lege*

1 A State Party shall allow:

- a. children having different nationalities acquired automatically at birth to retain these nationalities;
- b. its nationals to possess another nationality where this other nationality is automatically acquired by marriage.

"1 รัฐจะต้องอนุญาตให้

1) เด็กซึ่งมีสัญชาติแตกต่างกันซึ่งได้รับสัญชาติมาโดยอัตโนมัติจากการเกิดคงสัญชาติเหล่านั้นไว้ได้

2) คนชาติซึ่งถือสัญชาติอื่น เมื่อได้รับสัญชาติเหล่านั้นมาโดยการสมรส

2 การให้คงสัญชาติของบุคคลตามวรรค 1 ยังคงอยู่ในเงื่อนไขที่บุคคลจะเสียสัญชาติได้ถ้ามีเหตุที่บัญญัติไว้ตามวรรค 7** ในอนุสัญญาฯ นี้ คือ

-ผู้สมัครใจถือสัญชาติของรัฐอื่น

2 The retention of the nationalities mentioned in paragraph 1 is subject to the relevant provisions of Article 7 of this Convention.

** Article 7 – Loss of nationality *ex lege* or at the initiative of a State Party

- 1 A State Party may not provide in its internal law for the loss of its nationality *ex lege* or at the initiative of the State Party except in the following cases:
 - a. voluntary acquisition of another nationality;
 - b. acquisition of the nationality of the State Party by means of fraudulent conduct, false information or concealment of any relevant fact attributable to the applicant;
 - c. voluntary service in a foreign military force;
 - d. conduct seriously prejudicial to the vital interests of the State Party;
 - e. lack of a genuine link between the State Party and a national habitually residing abroad;
 - f. where it is established during the minority of a child that the preconditions laid down by internal law which led to the *ex lege* acquisition of the nationality of the State Party are no longer fulfilled;
 - g. adoption of a child if the child acquires or possesses the foreign nationality of one or both of the adopting parents.
- 2 A State Party may provide for the loss of its nationality by children whose parents lose that nationality except in cases covered by sub-paragraphs c and d of paragraph 1. However, children shall not lose that nationality if one of their parents retains it.
- 3 A State Party may not provide in its internal law for the loss of its nationality under paragraphs 1 and 2 of this article if the person concerned would thereby become stateless, with the exception of the cases mentioned in paragraph 1, sub-paragraph b, of this article.

-ผู้ได้สัญชาติโดยการกระทำที่ฉ้อฉลหรือปกปิดข้อเท็จจริง

อันเป็นสาระสำคัญซึ่งมีผลต่อการได้สัญชาติ

-ผู้ที่สมัครใจเข้ารับราชการทหารในกองทัพต่างชาติ

-ผู้ที่กระทำการอันเป็นการขัดต่อผลประโยชน์ของรัฐอย่างร้ายแรง

-ผู้ที่ขาดความผูกพันอย่างแท้จริงกับรัฐ เนื่องจากไปอยู่ต่างประเทศ (ตามระยะเวลาที่กฎหมายของแต่ละรัฐกำหนดไว้)

-ผู้เยาว์ซึ่งมิได้มีการ ดำเนินการ ใด ๆ ตามเงื่อนไขที่จะได้รับสัญชาติ"

-ผู้เยาว์ได้รับสัญชาติอื่นแล้วภายหลังจากการรับเป็นบุตรหรือบุตร
บุญธรรม

จะเห็นได้ว่าข้อบทที่บัญญัติที่วางแนวทางเกี่ยวกับเหตุในการเสียสัญชาติ ใน European Convention on Nationality 1997 มีลักษณะที่เป็นการจำกัดการใช้ดุลพินิจของรัฐในการกำหนดเงื่อนไขที่จะให้บุคคลต้องเสียสัญชาติ นอกจากนี้ยังมีการรับรองเจตนาของเอกชนในการเลือกสัญชาติในข้อบทมาตรา 8* ซึ่งบัญญัติว่า

"การเสียสัญชาติโดยการแสดงเจตนาของเอกชน

1. แต่ละรัฐจะต้องกำหนดให้การเสียสัญชาติของเอกชน ไม่ทำให้บุคคลผู้นั้น ต้องไร้สัญชาติ
2. รัฐอาจกำหนดให้การเสียสัญชาติมิได้เฉพาะในกรณีของเอกชนซึ่งไปมีถิ่นที่ อยู่ในต่างประเทศเสียสัญชาติ"

หลักการเหล่านี้จะจำกัดการใช้ดุลพินิจของรัฐในการกำหนดหลักเกณฑ์ การเสียสัญชาติ ทั้งนี้เพราะ European Convention on Nationality 1997 เกิดขึ้น หลังจากที่กฎหมายระหว่างประเทศรับรองหลักสิทธิด้านสิทธิมนุษยชนเป็นจารีตประเพณี ระหว่างประเทศ และเนื่องจากสัญชาติก็เป็นหนึ่งในหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งรัฐได้รับรอง อย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์แล้ว กฎหมายว่าด้วยสัญชาติในยุคหลังจึงมีพัฒนาการ

* Article 8 – Loss of nationality at the initiative of the individual

- 1 Each State Party shall permit the renunciation of its nationality provided the persons concerned do not thereby become stateless.
- 2 However, a State Party may provide in its internal law that renunciation may be effected only by nationals who are habitually resident abroad.

ไปในทางที่ไม่ต้องการให้เกิดปัญหาการไร้สัญชาติ เพราะการไร้สัญชาติจะส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ของมนุษย์ เนื่องจากบุคคลที่ไร้สัญชาติจะไม่มีสิ่งผูกพันกับรัฐ จึงไม่มีสถานะเป็นชนชาติของรัฐใด และทำให้ไม่ได้รับประโยชน์หรือสิทธิต่าง ๆ รวมทั้ง จะไม่ได้รับการปกป้องคุ้มครองจากรัฐใด ๆ

ตารางที่ 2 : แสดงการเปรียบเทียบแนวทางการแก้ปัญหาการถือหลายสัญชาติ

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
Convention * 1930	-รัฐมีเสรีภาพในการกำหนดหลักเกณฑ์ให้บุคคลเสียสัญชาติ -รัฐยอมให้บุคคลบางประเภทสละสัญชาติได้	-บุคคลที่ได้สัญชาติของรัฐมาโดยมิได้สมัครใจ -บุคคลซึ่งไปอยู่ในต่างประเทศ -ผู้ถูกรับเป็นบุตร -ผู้ถูกรับเป็นบุตรบุญธรรม
Protocol ** 1930	-รัฐยอมกำหนดให้บุคคลเสียสัญชาติก็ได้หากบุคคลไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหาร	-ผู้ซึ่งไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารแก่รัฐเจ้าของสัญชาติ

* Article 6

Without prejudice to the liberty of a State to accord wider rights to renounce its nationality , a person possessing two nationalities acquired without any voluntary act on his part may renounce one of them with the authorization of the State whose nationality he desires to surrender.

This authorization may not be refused in the case of a person who has his habitual and principal residence abroad, if the conditions laid down in the law of the State whose nationality he desires to surrender are satisfied.

** A person possessing two or more nationalities who habitually resides in one of the countries whose nationality he possess, and who is in fact most closely connected with that country , shall be exempt from all military obligations in the other country or countries.

This exemption may involve the loss of the nationality of the other country or countries.

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
Convention * 1963	- ให้นักพลชาดจากสัญชาติเดิม เมื่อได้สัญชาติใหม่ - ไม่อนุญาตให้กลับคืนสัญชาติเดิม ให้นักพลที่เป็นผู้เยาว์สัญชาติ เมื่อได้รับความยินยอม หรือให้ ผู้ปกครองสัญชาติให้ - ให้นักพลชาดจากสัญชาติเดิม	- ผู้สมัครใจถือสัญชาติอื่น เมื่อบรรลุนิติภาวะแล้ว - ผู้เยาว์ที่ได้สัญชาติอื่นโดยสมัคร ใจหรือ โดยการได้รับอนุญาตจาก ผู้ปกครองให้แสดงเจตนา หรือ โดยการแสดงเจตนาแทน - ผู้เยาว์ซึ่งได้สัญชาติอื่นโดยผล ของกฎหมายตามบิดามารดาหรือ ผู้ปกครอง <u>*หมายเหตุ</u> ในกรณีนี้ให้ผู้เยาว์มีสิทธิ ขอกลับคืน สัญชาติเดิมได้เมื่อบรรลุนิติภาวะแล้ว - ผู้ที่ถือหลายสัญชาติอยู่ก่อนที่ อนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้

* Chapter I – Reduction of case of multiple nationality

Article 1

1 Nationals of the Contracting Parties who are of full age and who acquire of their own free will, by means of naturalisation, option or recovery, the nationality of another Party shall lose their former nationality . They shall not be authorised to retain their former nationality .

2 Nationals of the Contracting Parties who are minors and acquire by the same means the nationality of another Party shall also lose their former nationality if, where their national law provides for the loss of nationality such case, they have been duly empowered or represented. They shall not be authorized to retain their former nationality . .

3 Minor children, other than those who are or have been married, shall likewise lose their former nationality the event of the acquisition *ipso jure* of the nationality of another Contracting Party upon and by reason of the naturalisation or the exercise of an option or the recovery of nationality by their father and mother. Where only one parent loses his former nationality the law of that Contracting Party whose nationality the minor possessed shall determine from which of his parents he shall derive his nationality. In the latter case, the said law may make the loss of his nationality subject to the prior consent of the other parent or the guardian to his acquiring the new nationality

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
		<p>-ผู้เยาว์ที่ต้องย้ายถิ่นฐานตามผู้ปกครอง</p> <p>-ผู้ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วและไปมีถิ่นที่อยู่ถาวรในรัฐอื่นเกินกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายภายในกำหนด</p>
Convention 1997	<p>กำหนดเงื่อนไขในการเสียสัญชาติไว้ในกรณีต่อไปนี้*</p> <p>1. เมื่อบุคคลสมัครใจถือสัญชาติของรัฐอื่น</p> <p>2. ได้สัญชาติโดยการกระทำที่ฉ้อฉลหรือปกปิดข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญซึ่งมีผลต่อการได้สัญชาติ</p> <p>3. สมัครใจเข้ารับราชการทหารในกองทัพต่างชาติ</p> <p>4. กระทำการอันเป็นการขัดต่อผลประโยชน์ของรัฐอย่างร้ายแรง</p> <p>5. บุคคลกับรัฐขาดความผูกพันกันอย่างแท้จริงเนื่องจากบุคคลไปอยู่ในต่างประเทศ(ตามระยะเวลา</p>	<p>-ผู้สมัครใจถือสัญชาติของรัฐอื่น</p> <p>-ผู้ได้สัญชาติโดยการกระทำที่ฉ้อฉลหรือปกปิดข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญซึ่งมีผลต่อการได้สัญชาติ</p> <p>-ผู้ที่สมัครใจเข้ารับราชการทหารในกองทัพต่างชาติ</p> <p>-ผู้ที่กระทำการอันเป็นการขัดต่อผลประโยชน์ของรัฐอย่างร้ายแรง</p> <p>-ผู้ที่ขาดความผูกพันอย่างแท้จริงกับรัฐ เนื่องจากไปอยู่ต่างประเทศ</p>

* Article 7 – Loss of nationality *ex lege* or at the initiative of a State Party

1 A State Party may not provide in its internal law for the loss of its nationality *ex lege* or at the initiative of the State Party except in the following cases:

- a. voluntary acquisition of another nationality;
- b. acquisition of the nationality of the State Party by means of fraudulent conduct, false information or concealment of any relevant fact attributable to the appli
- c. voluntary service in a foreign military force;
- d. conduct seriously prejudicial to the vital interests of the State Party;
- e. lack of a genuine link between the State Party and a national habitually residing abroad;
- f. where it is established during the minority of a child that the preconditions laid down by internal law which led to the *ex lege* acquisition of the nationality of the State Party are no longer fulfilled
- g. adoption of a child if the child acquires or possesses the foreign nationality of one or both of the adopting parents.

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
	<p>ที่กฎหมายของแต่ละรัฐกำหนดไว้)6. เมื่อกฎหมายภายในกำหนดเงื่อนไขให้กระทำการใด ๆ ตามขั้นตอนเพื่อให้ผู้เยาว์ได้สัญชาติ แต่ไม่ได้มีการไปดำเนินการตามเงื่อนไขดังกล่าว</p> <p>7. เมื่อผู้เยาว์ได้รับสัญชาติอื่นแล้ว ภายหลังจากการรับเป็นบุตรหรือบุตรบุญธรรม</p> <p>8. รัฐจะต้องอนุญาตให้บุคคลสละสัญชาติได้ หากไม่ทำให้บุคคลต้องไร้สัญชาติ หรือ อาจกำหนดให้เฉพาะบุคคลซึ่งมีถิ่นที่อยู่ ในต่างประเทศสละสัญชาติก็ได้</p>	<p>(ตามระยะเวลาที่กฎหมายของแต่ละรัฐกำหนดไว้)</p> <p>-ผู้เยาว์ซึ่งมิได้มีการ ดำเนินการใด ๆ ตามเงื่อนไขที่จะได้รับสัญชาติ</p> <p>-ผู้เยาว์ได้รับสัญชาติอื่นแล้ว ภายหลังจากการรับเป็นบุตรหรือบุตรบุญธรรม</p> <p>-บุคคลที่ถือหลายสัญชาติ</p>

4.2.2 การแก้ปัญหาการรับราชการทหาร

แนวคิดที่เป็นหลักทั่วไปในการรับราชการทหาร คือ

*"บุคคลมีหน้าที่ต้องรับราชการทหารแก่รัฐเจ้าของสัญชาติ
รัฐใดรัฐหนึ่งแต่เพียงรัฐเดียว"*

แนวทางในการปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารของบุคคลหลายสัญชาติ ที่ Protocol Relating to Military Obligations in Certain Cases of Double Nationality 1930 กำหนดไว้คือ บุคคลที่ไม่ได้รับราชการให้แก่รัฐโดยอ้อมเสียสัญชาติของรัฐนั้น* เนื่องจากขณะนั้นเป็นยุคที่สนธิสัญญาทางทหารเป็นปัจจัยสำคัญสูงสุดในการดำรงความมั่นคงของรัฐ การมีหลายสัญชาติจึงไม่สอดคล้องกับอุดมการณ์ชาตินิยมและเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสนธิสัญญาของกองทัพ

* A person possessing two or more nationalities who habitually resides in one of the countries whose nationality he possesses, and who is in fact most closely connected with that country, shall be exempt from all military obligations in the other country or countries.

This exemption may involve the loss of nationality of the other country or countries.

เพราะบุคคลหลายสัญชาติจะถูกสงสัยในเรื่องความจงรักภักดี รัฐจึงต้องการให้บุคคลที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารมีสัญชาติเพียงสัญชาติเดียว หลักการนี้สอดคล้องกับ Convention On Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligation in Cases of Multiple Nationality 1963 ต่อมา สภาพการเมืองของยุโรปมีความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่อันเกิดจากการจัดตั้งกลุ่มตลาดร่วมยุโรปขึ้นเพื่อช่วยเหลือและร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจ กลุ่มประเทศในยุโรปเริ่มยอมรับการมีหลายสัญชาติ ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1977 จึงมีพิธีสารซึ่งแก้ไขหลักการบางอย่างของ อนุสัญญาปี 1963 โดยให้บุคคลที่มีหลายสัญชาติมีโอกาสในการเลือกที่จะปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารต่อรัฐที่บุคคลผู้นั้นมีความผูกพันใกล้ชิดมากที่สุดเพียงรัฐเดียว

ในเวลาต่อมาพัฒนาของกฎหมายไปไกลถึงขนาดที่ยอมให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารต่อรัฐที่บุคคลนั้นมีถิ่นที่อยู่ประจำ เนื่องจากถือว่าบุคคลผู้นั้นได้รับประโยชน์ต่าง ๆ จากรัฐนั้นมากกว่ารัฐอื่น

ปัจจุบันมีแนวปฏิบัติของรัฐในการกำหนดให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารในสองลักษณะ⁷ คือ

1) กลุ่มประเทศที่ไม่ได้บังคับให้คนชาติต้องปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหาร ยกเว้นในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องมีการเรียกระดมพลในภาวะฉุกเฉิน เช่น อาร์เจนตินา ออสเตรเลีย เบลเยียม โครเอเชีย นิวซีแลนด์ สเปน สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

2) กลุ่มประเทศที่ยังคงกำหนดให้คนชาติต้องปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหาร เช่น อัลเบเนีย ออสเตรีย เบลารุส บราซิล จีน เดนมาร์ก อียิปต์ ฟินแลนด์ เยอรมนี มาเลเซีย สิงคโปร์ สวีเดน สวิสเซอร์แลนด์ ไทย เป็นต้น

กล่าวได้โดยสรุปว่า ปากฎแนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารในข้อตกลงฯ ฉบับต่าง ๆ คือ

⁷ Wikipedia, the free encyclopedia, Military service[Online]. Available from:

http://en.wikipedia.org/wiki/Military_service [2007, November 23]

- รัฐภาคีอาจจัดทำข้อตกลงพิเศษในระดับทวิภาคี เพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารของบุคคลหลายสัญชาติ
- รัฐจะต้องถือหลักว่าบุคคลควรปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารแก่รัฐใดรัฐหนึ่ง ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดที่สุดระหว่างรัฐและบุคคลเป็นลำดับแรก
- ภูมิลำเนาของบุคคลเป็นสิ่งแสดงถึงความใกล้ชิดระหว่างบุคคลกับรัฐ ในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงพิเศษระหว่างรัฐ ควรพิจารณาความใกล้ชิดกับระหว่างบุคคลกับจากภูมิลำเนาของบุคคลนั้น
- เมื่อมีอายุครบ 19 ปี บุคคลสามารถที่จะเลือกรับราชการทหารในรัฐใดรัฐหนึ่งที่ตนมีสัญชาติได้
- หากบุคคลเคยรับราชการทหารหรืออาสาสมัครเข้ามารับราชการทหารในรัฐภาคีรัฐใดรัฐหนึ่งมาแล้ว ให้รัฐภาคีอื่นๆ ถือว่าบุคคลนั้นเคยผ่านการรับราชการทหารมาแล้ว
- บทบัญญัติในเรื่องการรับราชการทหารทั้งหมดไม่บังคับใช้ในกรณีจำเป็นในการเรียกระดมพลของรัฐภาคีทุกรัฐ

ตารางที่ 3 : แสดงการเปรียบเทียบแนวทางการแก้ปัญหาการรับราชการทหาร

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
Protocol * 1930	1. ให้บุคคลรับราชการทหารแก่รัฐใดรัฐหนึ่งเพียงรัฐเดียว โดยอาจจะพิจารณาจากประเด็นต่อไปนี้ คือ <ul style="list-style-type: none"> - รัฐซึ่งบุคคลมีถิ่นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง - รัฐที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าบุคคลผู้นั้นมีความใกล้ชิดที่สุด 2. บุคคลที่รับราชการทหารในรัฐใดรัฐหนึ่งแล้ว ต้องได้รับการยกเว้นการรับราชการทหารแก่รัฐอื่นอีก 3. ให้บุคคลได้รับยกเว้นไม่ต้องรับราชการทหารแก่รัฐเจ้าของสัญชาติ ซึ่งบุคคลอาจเสียสัญชาติได้เนื่องจากรัฐนั้นได้มี	-บุคคลหลายสัญชาติ ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในรัฐใดรัฐหนึ่ง -บุคคลหลายสัญชาติ ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีความใกล้ชิดที่สุดกับ

* A person possessing two or more nationalities who habitually resides in one of the countries whose nationality he possess, and who is in fact most closely connected with that country , shall be exempt from all military obligations in the other country or countries.

This exemption may involve the loss of the nationality of the other country or countries

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
	การบัญญัติกฎหมายให้บุคคลละสัญชาติเมื่อบรรลุนิติภาวะแล้ว* 4.ให้บุคคลได้รับยกเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการรับราชการทหารต่อรัฐ ที่บุคคลนั้นเสียสัญชาติ**	รัฐเจ้าของสัญชาติรัฐใดรัฐหนึ่ง
Convention 1963***	1.ให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่ รับราชการแก่รัฐที่บุคคลผู้นั้นมีความเกี่ยวข้องกับรัฐใดรัฐหนึ่ง 2.รัฐอาจทำข้อตกลง พิเศษระหว่างกันเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่ในการรับราชการทหารของบุคคลก็ได้† 3.ในกรณีที่รัฐมิได้มีข้อตกลงพิเศษระหว่างที่รัฐมิได้มีข้อตกลงพิเศษระหว่างกัน†† ให้รัฐพิจารณาถึง	-บุคคลหลายสัญชาติ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรับ ราชการทหาร

* .if a person possesses the nationality of two or more States and, under the law of any one of such States, has the right, on attaining his majority, to renounce or decline the nationality of that State, he shall be exempt from military obligations in the State of which he has lost the nationality.

** person who has lost the nationality of a State under the law of that State and has acquired another nationality, shall be exempt from military obligations in the State of which he has lost the nationality

*** Chapter II – Military obligations in cases of multiple nationality

Article 5

1. Persons possessing the nationality of two or more Contracting Parties shall be required to fulfill their military obligations in relation to one of those Parties only.

† Chapter II – Military obligations in cases of multiple nationality

Article 6

1. Any such person shall be subject to military obligations in relation to the Party in whose territory he is ordinarily resident.

2. A person who is ordinarily resident in the territory of a Contracting Party of which he is not a national or in that of a State which is not a Party may choose to perform his military service in the territory of any Contracting Party of which he is a national.

†† ข้อตกลงพิเศษระหว่าง สเปนกับฮอนดูรัสกำหนดว่า "ให้บุคคลมีหน้าที่ในการรับราชการทหารในรัฐที่เป็นเจ้าของสัญชาติแรกเริ่มตามที่กฎหมายของรัฐนั้นกำหนดไว้" (Fulfillment of military obligations shall also be regulated by that legislation, such obligations being regarded as fulfilled if satisfied or non-existent in the country of origin.),

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
	<p>-ความเกี่ยวข้องใกล้ชิดระหว่างบุคคลกับรัฐ โดยพิจารณาจากการมีถิ่นที่อยู่ประจำ</p> <p>-เมื่อบุคคลมีอายุครบ 19 ปีรัฐจะต้องยอมให้บุคคลมีเสรีภาพที่จะปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารต่อรัฐใดรัฐหนึ่ง ซึ่งมีช่วงระยะเวลาขั้นต่ำเทียบเท่ากับที่รัฐเจ้าของสัญชาติเดิมของบุคคลผู้นั้นกำหนดไว้</p> <p>-ในกรณีที่บุคคลเคยรับราชการทหารมาแล้วและต่อมามีการย้ายถิ่นฐานไปอยู่ต่างประเทศซึ่งบุคคลนั้นมีสัญชาติอยู่ด้วยให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ปฏิบัติราชการทหารในฐานะกองกำลังสำรอง</p> <p><u>หมายเหตุ</u></p> <p>ต่อมาหลักการนี้แก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยพิธีสารปี 1977* ว่า "หากบุคคลผู้นั้นเคยรับราชการทหารตามกฎหมายของรัฐใดรัฐหนึ่งมาแล้วรัฐจะต้อง นำหลักในเรื่อง บุคคลมีหน้าที่ในการรับราชการทหารต่อรัฐเพียงรัฐเดียวขึ้นมาพิจารณาประกอบด้วยและในการนำหลักดังกล่าวมาพิจารณา ให้รวมถึงการที่บุคคลนั้นได้รับ</p>	<p>-บุคคลซึ่งมีหน้าที่ต้องรับราชการทหาร</p>

* " A person who, in accordance with the rules laid down in paragraphs 1 and 2, shall fulfill his military obligations in relation to one Contracting Party, as prescribed by the law of that Party, shall be deemed to have fulfilled his military obligations in relation to any other Party or Parties of which he is also a national. The same shall apply to a person who has been relieved of or exempted from his military obligations or has fulfilled civil service as an alternative A person who is a national of a Contracting Party which does not require obligatory military service, shall be considered as having satisfied his military obligations when he has his ordinary residence in the territory of that Party. Nevertheless he should be deemed not to have satisfied his military obligations in relation to a Contracting Party or Contracting Parties of which he is equally a national and where military service is required unless the said ordinary residence has been maintained up to a certain age, which each Contracting Party concerned shall notify at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession.

Also a person who is a national of a Contracting Party which does not require obligatory military service shall be considered as having satisfied his military obligations when he has enlisted voluntarily in the military forces of that Party for a total and effective period which is at least equal to that of the active military service of the Contracting Party or Contracting Parties of which he is also a national without regard to where he has his ordinary residence."

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
	ยกเว้นจากการปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารด้วย -ในกรณีของผู้ที่อาสาสมัครเข้ารับราชการทหารในกองทัพของรัฐ ผู้เป็นเจ้าของสัญชาติรัฐใดรัฐหนึ่งแล้วให้ถือว่าบุคคลผู้นั้นได้ ปฏิบัติหน้าที่ในการ รับราชการทหารแล้วตามกำหนด ระยะเวลาขั้นต่ำในการรับราชการทหารของรัฐนั้นๆ	
Convention 1997*	-บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารต่อรัฐเพียงรัฐเดียว	

* Chapter VII – Military obligations in cases of multiple nationality

Article 21 – Fulfilment of military obligations

1. Persons possessing the nationality of two or more States Parties shall be required to fulfil their military obligations in relation to one of those States Parties only.
2. The modes of application of paragraph 1 may be determined by special agreements between any of the States Parties.
3. Except where a special agreement which has been, or may be, concluded provides otherwise, the following provisions are applicable to persons possessing the nationality of two or more States Parties:
 - a. Any such person shall be subject to military obligations in relation to the State Party in whose territory they are habitually resident. Nevertheless, they shall be free to choose, up to the age of 19 years, to submit themselves to military obligations as volunteers in relation to any other State Party of which they are also nationals for a total and effective period at least equal to that of the active military service required by the former State Party;
 - b. Persons who are habitually resident in the territory of a State Party of which they are not nationals or in that of a State which is not a State Party may choose to perform their military service in the territory of any State Party of which they are nationals;
 - c. Persons who, in accordance with the rules laid down in paragraphs a and b, shall fulfil their military obligations in relation to one State Party, as prescribed by the law of that State Party, shall be deemed to have fulfilled their military obligations in relation to any other State Party or States Parties of which they are also nationals;
 - d. Persons who, before the entry into force of this Convention between the States Parties of which they are nationals, have, in relation to one of those States Parties, fulfilled their military obligations in accordance with the law of that State Party, shall be deemed to have fulfilled the same obligations in relation to any other State Party or States Parties of which they are also nationals;

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
	<p>-รัฐสามารถทำข้อตกลงพิเศษระหว่างกันเพื่อกำหนดหน้าที่ให้บุคคลต้องรับราชการทหาร</p> <p>- ในกรณีที่รัฐมิได้มีข้อตกลงพิเศษระหว่างกันให้รัฐพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องใกล้ชิดระหว่างบุคคลกับรัฐโดยพิจารณาจากการมีถิ่นที่อยู่ประจำ</p> <p>-เมื่อบุคคลมีอายุครบ 19 ปี รัฐจะต้องยอมให้บุคคลมีเสรีภาพที่จะปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารต่อรัฐใดรัฐหนึ่งซึ่งมีช่วงระยะเวลาขั้นต่ำเท่ากับที่รัฐเจ้าของสัญชาติเดิมของบุคคลผู้นั้นกำหนดไว้</p> <p>-เมื่อบุคคลดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่ในการรับราชการทหารแล้ว ต่อมาย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในดินแดนของรัฐอื่น ซึ่งบุคคลผู้นั้นมีสัญชาติจะต้องปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารในฐานะเป็นกองกำลังสำรอง ของรัฐนั้น</p> <p>-บุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในดินแดนของรัฐภาคีซึ่งมิได้เป็นเจ้าของสัญชาติหรือรัฐเจ้าของสัญชาติรัฐใดรัฐหนึ่งมิได้เป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาย่อมมีสิทธิเลือกที่จะรับราชการทหารต่อรัฐผู้เป็นเจ้าของดินแดนก็ได้</p> <p>-เมื่อบุคคลได้ปฏิบัติหน้าที่ในการรับราชการทหารต่อรัฐภาคีรัฐใดรัฐหนึ่งแล้วให้ถือว่าบุคคลผู้นั้นได้ปฏิบัติหน้าที่ใน</p>	

- e. Persons who, in conformity with paragraph a, have performed their active military service in relation to one of the States Parties of which they are nationals, and subsequently transfer their habitual residence to the territory of the other State Party of which they are nationals, shall be liable to military service in the reserve only in relation to the latter State Party;
- f. The application of this article shall not prejudice, in any respect, the nationality of the persons concerned;
- g. In the event of mobilisation by any State Party, the obligations arising under this article shall not be binding upon that State Party.

Article 22 – Exemption from military obligations or alternative civil service

Except where a special agreement which has been, or may be, concluded provides otherwise, the following provisions are also applicable to persons possessing the nationality of two or more States Parties:

- a. Article 21, paragraph 3, sub-paragraph c, of

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
	<p>การรับราชการทหารต่อในรัฐภาคีอื่น ๆ ด้วย</p> <p>-ในกรณีของบุคคลซึ่งไม่ได้ถูกเรียกให้รับราชการทหารในรัฐใด(เพราะได้รับการยกเว้น) จะต้องถือว่าบุคคลผู้นั้นได้ปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหารแล้ว อย่างไรก็ตาม คุณสมบัติในข้อนี้จะไม่ถูกนำมาพิจารณาประกอบเงื่อนไขในการรับราชการทหารต่อรัฐอื่น เว้นเสียแต่ว่าประเด็นในเรื่องดังกล่าว ถูกยกขึ้นมากล่าวอ้างในขณะที่รัฐมีการลงนามให้สัตยาบัน หรือ หรือส่งมอบตราสาร หรือ ภาคยานุวัติ</p> <p>-ในกรณีของผู้ที่อาสาสมัคร เข้าร่วมรับราชการทหารในกองทัพของรัฐผู้เป็นเจ้าของสัญชาติรัฐใดรัฐหนึ่งแล้ว ให้ถือว่าบุคคลผู้นั้นได้ปฏิบัติหน้าที่ในการรับราชการทหารแล้ว ตามกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำในการ รับราชการทหารของแต่ละรัฐ</p> <p>-หลักการทั้งหมดจะไม่ถูกนำมาใช้ในสถานการณ์ที่รัฐใดรัฐหนึ่งจำเป็นต้องมีการเรียกระดมพล</p>	

4.2.3 การแก้ปัญหาการให้ความคุ้มครองทางการทูต

การให้ความคุ้มครองทางการทูตมีรากฐานมาจากจารีตประเพณีระหว่างประเทศ การให้ความคุ้มครองทางการทูตเป็นสิทธิเฉพาะตัวของรัฐในฐานะผู้ทรงสิทธิ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ เมื่อเอกชนได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐอื่น รัฐผู้เป็นเจ้าของสัญชาติจึงต้องเข้ามาให้ความคุ้มครองทางการทูตแก่เอกชน ผู้ได้รับความเสียหายนั้น เนื่องจากเอกชนซึ่งมิได้มีสถานะเป็นผู้ทรงสิทธิในกฎหมายระหว่างประเทศ

ศาลยุติธรรมประจำระหว่างประเทศ (Permanent International Court of Justice) ได้วางหลักในการเข้ามาให้ความคุ้มครองทางการทูตไว้ว่า

"เว้นแต่ข้อตกลงพิเศษแล้ว ความผูกพัน
ทางด้านสัญชาติก่อให้เกิดสิทธิแก่รัฐเจ้าของสัญชาติ
ในการใช้สิทธิคุ้มครองทางการทูต" *

หลักนี้ปรากฏใน Draft articles on Diplomatic Protection 2006 ว่า

"ตามวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองทางการทูต
แก่คนชาติ รัฐเจ้าของสัญชาติ หมายถึง รัฐซึ่งบุคคลได้รับสัญชาติ
มาภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายของรัฐนั้น ไม่ว่าจะเป็นการ
ได้สัญชาตินั้นมา โดยการเกิด การแปลงสัญชาติ การสืบสิทธิ
ของรัฐหรือในกรณีอื่น ๆ" **

หมายความว่ารัฐที่เป็นต้นสังกัดของคนชาติทุกรัฐย่อมมีสิทธิให้ความคุ้มครอง
ทางการทูตแก่คนชาติของตนได้ เนื่องจากการให้ความคุ้มครองทางการทูตเกิดจาก
จารีตประเพณีซึ่งรัฐถือปฏิบัติมานาน

* in the absence of a special agreement, it is the bond of nationality between the State and the individual which alone confers upon the State the right of diplomatic protection, and it is as a part of the function of diplomatic protection that the right to take up a claim and to ensure respect for the rules of international law must be envisaged. ...

** Article 4

State of nationality of a natural person

For the purposes of the diplomatic protection of a natural person, a State of nationality means a State whose nationality that person has acquired in accordance with the law of that State, by birth, descent, naturalization, succession of States, or in any other manner, not inconsistent with international law.

บทบัญญัติใน Convention on Certain Questions Relating to the Conflict of Nationality Law 1930 ห้ามรัฐเจ้าของสัญชาติใช้มาตรการคุ้มครองทางการเมืองระหว่างกันเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐ

หลักการนี้ก็ยังคงปรากฏอยู่ใน Draft Articles on Diplomatic Protection with commentaries on the draft articles 2006* ซึ่งบัญญัติว่า

1. รัฐทุกรัฐมีสิทธิใช้มาตรการให้ความคุ้มครองทางการเมืองแก่บุคคลหลายสัญชาติต่อรัฐที่บุคคลดังกล่าวมิได้มีสัญชาติ
2. รัฐเจ้าของสัญชาติตั้งแต่สองสัญชาติขึ้นไปอาจร่วมกันใช้มาตรการให้ความคุ้มครองทางการเมืองต่อรัฐที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้

Draft articles on Diplomatic Protection 2006 แสดงให้เห็นพัฒนาการในการให้ความคุ้มครองทางการเมืองว่า รัฐผู้เป็นเจ้าของสัญชาติเดิมอาจใช้มาตรการคุ้มครองทางการเมืองต่อรัฐผู้เป็นเจ้าของสัญชาติใหม่ได้หากได้มีการดำเนินการมาตรการคุ้มครองทางการเมืองอยู่ก่อนแล้ว ก่อนที่บุคคลนั้นจะได้สัญชาติใหม่ โดยให้พิจารณาจากวันที่ความเสียหายเกิดและวันที่ได้ดำเนินการฯ หมายความว่า ถ้าพฤติกรรมในเรื่องความเสียหายและการดำเนินการฯ เกิดขึ้นก่อนที่บุคคลนั้นจะได้สัญชาติของรัฐใหม่ รัฐเจ้าของสัญชาติเดิมย่อมใช้มาตรการคุ้มครองทางการเมืองต่อรัฐเจ้าของสัญชาติใหม่ที่เกิดความเสียหายได้

*, it is necessary to be mindful of the fact that if the genuine link requirement proposed by Nottebohm was strictly applied it would exclude millions of persons from the benefit of diplomatic protection as in today's world of economic globalization and migration there are millions of persons who have moved away from their State of nationality and made their lives in States whose nationality they never acquire or have acquired nationality by birth or descent from States with which they have a tenuous connection.

หลักนี้จะแตกต่างไปจากหลักที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้เคยวางหลักไว้ใน คดี Nottebohm Case ที่ว่า

"รัฐมีอำนาจและสิทธิเต็มที่ในการกำหนดเงื่อนไขการให้สัญชาติแก่บุคคลแต่หากจะยกเอาสัญชาตินั้นขึ้นกล่าวอ้างในระดับระหว่างประเทศหรือ ใช้ยื่นกับรัฐอื่นได้ จะต้องมีความสัมพันธ์อย่างแท้จริง (genuine link) ระหว่างรัฐกับบุคคลนั้น และความเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงนี้จะต้องเป็นที่ประจักษ์ชัด"⁹

ทั้งนี้ มีคำอธิบายใน Draft Articles on Diplomatic Protection with commentaries on the draft articles 2006* ว่า

"ควรพิจารณาถึงข้อเท็จจริงว่าการนำหลักในเรื่องความสัมพันธ์อย่างแท้จริงในคดีของ Nottebohm มาใช้อย่างเคร่งครัดย่อมไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันซึ่งมีการเคลื่อนย้ายประชากรข้ามพรมแดนอย่างกว้างขวาง(จำนวนนับล้าน) ออกจากดินแดนของรัฐซึ่งบุคคลมีสัญชาติไปดำรงชีพอยู่ในดินแดนของรัฐซึ่งบุคคลเหล่านั้นไม่ได้มีสัญชาติหรือบุคคลเหล่านั้นอาจได้รับสัญชาติมาโดยการเกิดและไม่ได้มีผูกพันกับรัฐผู้ให้สัญชาติอย่างแท้จริง การนำหลักนี้มาใช้อย่างเคร่งครัดย่อมจะมีผลเป็นการจำกัดประโยชน์ของบุคคลจำนวนนับล้านเหล่านั้นที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐ"

⁹ Committee of Experts on Nationality, Report on Multiple Nationality [online].

Available from : [http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CJNA%20\(2000\)13%20E%20multiple%20nationality.pdf](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CJNA%20(2000)13%20E%20multiple%20nationality.pdf) [2009, February 20].

* Moreover, it is necessary to be mindful of the fact that if the genuine link requirement proposed by Nottebohm was strictly applied it would exclude millions of persons from the benefit of diplomatic protection as in today's world of economic globalization and migration there are millions of persons who have moved away from their State of nationality and made their lives in States whose nationality they never acquire or have acquired nationality by birth or descent from States with which they have a tenuous connection

ดังนั้น ใน Draft Articles on Diplomatic Protection จึงรับรองสิทธิของรัฐผู้เป็นเจ้าของสัญชาติทุกรัฐในการให้ความคุ้มครองทางการทูตต่อบุคคลที่มีสัญชาติของตนโดยไม่ต้องคำนึงถึงความเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงระหว่างสัญชาติของบุคคลกับรัฐดังที่เคยปฏิบัติมาในอดีต เพราะสถานการณ์มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติให้สอดคล้องต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นด้วย

ตารางที่ 4 : แสดงการเปรียบเทียบแนวทางการแก้ปัญหาการให้ความคุ้มครองทางการทูต

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
Convention 1930 *	1.ห้ามใช้มาตรการคุ้มครองทางการทูตระหว่างรัฐผู้เป็นเจ้าของสัญชาติด้วยกัน 2.ให้รัฐที่บุคคลมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดที่สุดเป็นผู้ใช้มาตรการคุ้มครองทางการทูตต่อรัฐที่สาม	-บุคคลที่มีหลายสัญชาติ

* " Article 4

A State may not afford diplomatic protection to one of its nationals against a State whose nationality such person also possesses connected.

Article 5

Within a third State, a person having more than one nationality shall be treated as if he had only one. Without prejudice to the application of its law in matters of personal status and of any conventions in force, a third State shall, of the nationalities which any such person possesses, recognise exclusively in its territory either the nationality of the country in which he is habitually and principally resident, or the nationality of the country with which in the circumstances he appears to be in fact most closely connected.

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
Convention 1997*	ถือตามแนวปฏิบัติของรัฐในการให้ความคุ้มครองทางการทูต (สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์)	-บุคคลหลายสัญชาติ
Draft Articles 2006	1.รัฐทุกรัฐมีสิทธิใช้มาตรการคุ้มครองทางการทูตแก่บุคคลหลายสัญชาติต่อรัฐที่บุคคลดังกล่าวมิได้มีสัญชาติ 2. รัฐเจ้าของสัญชาติตั้งแต่สองสัญชาติขึ้นไปอาจร่วมกันใช้มาตรการคุ้มครองทางการทูตต่อรัฐที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้ 3.ห้ามรัฐเจ้าของสัญชาติให้ความคุ้มครองทางการทูตระหว่างกันเว้นเสียแต่กรณีที่รัฐเจ้าของสัญชาติเดิมมีอำนาจในการดำเนินมาตรการดังกล่าว อยู่ก่อนซึ่งต้องพิจารณาเงื่อนไขทั้งสองประการ คือ วันที่ความเสียหายเกิด และ วันที่ได้ดำเนินการกล่าวอ้างสิทธิ	-บุคคลหลายสัญชาติ

4.2.4 การแก้ปัญหาสถานะของบุคคล

สถานะของบุคคลมีผลกระทบต่อการใช้สิทธิของรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศ การมีหลายสัญชาติทำให้รัฐหลายรัฐมีเขตอำนาจซ้อนกันเหนือบุคคลคนเดียวกัน Convention Concerning Certain Questions Relating to the Conflict of Nationality

* Article 17 – Rights and duties related to multiple nationality

1. Nationals of a State Party in possession of another nationality shall have, in the territory of that State Party in which they reside, the same rights and duties as other nationals of that State Party.
2. The provisions of this chapter do not affect:
 - a. the rules of international law concerning diplomatic or consular protection by a State Party in favour of one of its nationals who simultaneously possesses another nationality;
 - b. the application of the rules of private international law of each State Party in cases of multiple nationality.

Law 1930 กำหนดแนวทางเรื่องการใช้อำนาจของรัฐต่อบุคคลหลายสัญชาติว่า*
 "การมีสัญชาติของรัฐโดยย่อเมื่อบุคคล มีสถานะเป็นคนชาติของรัฐนั้น"

ในขณะที่ European Convention on Nationality 1997 กำหนดสิทธิ และหน้าที่ของบุคคลหลายสัญชาติไว้ว่า

1) บุคคลหลายสัญชาติที่ถือสัญชาติของรัฐใดรัฐหนึ่งจะต้องมีสิทธิ และหน้าที่ต่อรัฐภาคีที่ตนพำนักอาศัยอยู่เช่นเดียวกับคนชาติอื่น ๆ ของรัฐนั้น

2) บทบัญญัติใด ๆ ตามหมวดนี้จะไม่กระทบต่อ

ก. หลักเกณฑ์ทางกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองทางการทูตและกงสุลตามกฎหมายระหว่างประเทศ ของแต่ละรัฐในการปกป้องคนชาติของตน

ข. การนำหลักเกณฑ์ในกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล ของแต่ละรัฐมาปรับใช้กับบุคคลหลายสัญชาติ

จะเห็นได้ว่าข้อบทในอนุสัญญาฯ 1997 กำหนดสถานะของบุคคล หลายสัญชาติไว้ว่าในขณะที่บุคคลอยู่ในดินแดนของรัฐใดบุคคลนั้นย่อมมีสิทธิ และหน้าที่ในฐานะเป็นคนชาติของรัฐนั้น การกำหนดแนวปฏิบัติดังกล่าว ส่งผลให้รัฐเจ้าของสัญชาติซึ่งบุคคลหลายสัญชาติเข้าไปอยู่ในดินแดนมีสิทธิ ใช้อำนาจรัฐบังคับเหนือบุคคลนั้น ทั้งนี้ การกำหนดดังกล่าวสอดคล้องกับ หลักในเรื่อง เขตอำนาจรัฐเหนือดินแดน(Territorial Jurisdiction) ซึ่งรัฐ เจ้าของดินแดนย่อมมีอำนาจเด็ดขาดในการออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมาย เหนือบุคคล สิ่งของ หรือ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในดินแดนของตน จึงหมายความว่า เมื่ออยู่ในดินแดนของรัฐเจ้าของสัญชาติรัฐใดแล้ว บุคคล ย่อมได้รับสิทธิและมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อรัฐเจ้าของสัญชาตินั้นเช่นเดียวกับ คนชาติอื่น ๆ ของรัฐเจ้าของสัญชาติผู้เป็นเจ้าของดินแดนการกำหนดแนวปฏิบัติ ในลักษณะเช่นนี้เป็นการหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้ง ในเรื่องการให้ความคุ้มครอง

* Subject to the provisions of the present Convention, a person having two or more nationalities may be regarded as its national by each of the States whose nationality he possess

ทางการทูตระหว่างรัฐภาคี นอกจากนี้การที่บุคคลมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนา
 ในดินแดนของรัฐใด บุคคลนั้นย่อมได้รับสิทธิประโยชน์จากการเป็นคนชาติ
 ของรัฐนั้นยิ่งกว่ารัฐอื่น ๆ บุคคลจึงควรได้สร้างสรรคประโยชน์ตอบแทนให้แก่รัฐ
 นั้นยิ่งกว่ารัฐอื่น ๆ โดยมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐเพื่อให้รัฐบรรลุ
 เป้าหมายในการจัดการกิจการภายใน

อย่างไรก็ตาม การรับรองสิทธิและหน้าที่ของบุคคล ตามอนุสัญญาฯ
 1997 จำกัดขอบเขตไว้เฉพาะในกรณีของบุคคลหลายสัญชาติที่อยู่
 ภายในดินแดนของรัฐใดรัฐหนึ่งเท่านั้น เมื่อบุคคลดังกล่าวพ้นจากเขตอำนาจรัฐ
 เหนือดินแดนของรัฐเจ้าของสัญชาติไปอยู่ในดินแดนของรัฐที่สาม รัฐเจ้าของ
 สัญชาติทุกรัฐยังคงมีสิทธิในการให้ความคุ้มครองทางการทูตแก่บุคคลดังกล่าว
 ต่อไป

ตารางที่ 5 : แสดงการเปรียบเทียบแนวทางการแก้ปัญหาสถานะของบุคคล

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
Convention 1930	-บุคคลมีสัญชาติของรัฐใดบุคคลนั้นย่อม มีสถานะเป็นคนชาติของรัฐนั้น	-บุคคลหลายสัญชาติ
Convention 1977	-เมื่อบุคคลหลายสัญชาติพำนักอยู่ใน ดินแดนของรัฐใด ให้บุคคลนั้นมีสิทธิและ หน้าที่ต่อรัฐเจ้าของสัญชาติรัฐนั้น เช่นเดียวกับคนชาติอื่น ๆ	-บุคคลหลายสัญชาติ ที่พำนักอยู่ในดินแดนของ รัฐเจ้าของสัญชาติ

4.2.5 การแก้ปัญหาการนำกฎหมายสัญชาติมาปรับใช้เมื่อบุคคลอยู่ใน ดินแดนของรัฐที่สาม

การกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาการนำกฎหมายสัญชาติมาปรับใช้
 เมื่อบุคคลหลายสัญชาติอยู่ในดินแดนของรัฐที่สามมีบทบัญญัติอยู่ในอนุสัญญาฯ
 ปี 1930 และ อนุสัญญาฯ ปี 1997

ในอนุสัญญาฯ ปี 1930* บัญญัติหลักการไว้ว่า

“ให้ถือตามกฎหมายของประเทศที่สาม ในเรื่องหลักปฏิบัติเกี่ยวกับฐานะของบุคคล และอนุสัญญา ต่าง ๆ โดยให้ถือเสมือนว่าบุคคลนั้นมีสัญชาติเดียว และให้ประเทศที่สามพึงรับรองแต่สัญชาติของประเทศที่บุคคลนั้นมีถิ่นที่อยู่ถาวร”

ส่วนอนุสัญญาฯ ปี 1997** บัญญัติหลักการไว้ว่า

“ให้ถือตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการนำกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลของแต่ละรัฐมาใช้กับบุคคลหลายสัญชาติ”

หลักการที่ปรากฏในอนุสัญญาฯ ทั้งสองฉบับมีความหมายว่า ถ้ามีกฎหมายภายในของรัฐที่สามในเรื่องเกี่ยวกับฐานะของบุคคลและอนุสัญญาต่าง ๆ ซึ่งใช้อยู่ในประเทศที่สาม กำหนดเอาไว้อย่างไรก็ให้เป็นไปตามนั้น เสมือนว่าบุคคลนั้นมีเพียงสัญชาติเดียว ทั้งนี้ประเทศที่สามอาจพึงรับรองแต่สัญชาติของประเทศที่บุคคลหลายสัญชาติผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ปกติเป็นแหล่งสำคัญ หรือ อาจรับรองสัญชาติของประเทศซึ่งตามพฤติการณ์แล้วปรากฏว่าบุคคลผู้นั้นเกี่ยวพันด้วยอย่างใกล้ชิดที่สุดจริง ๆ

อนึ่ง ถ้าปรากฏว่าบุคคลที่มีหลายสัญชาตินั้นไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศใดประเทศหนึ่งที่ตนมีสัญชาติ ให้ประเทศที่สามถือว่าบุคคลนั้นมีสัญชาติของประเทศที่บุคคลนั้นได้รับสัญชาติมาครั้งสุดท้าย

* Article 5

Within a third State, a person having more than one nationality shall be treated as if he had only one. Without prejudice to the application of its law in matters of personal status and of any conventions in force, a third State shall, of the nationalities which any such person possesses, recognize exclusively in its territory either the nationality of the country in which he is habitually and principally resident, or the nationality of the country with which in the circumstances he appears to be in fact most closely.

** Article 17 – Rights and duties related to multiple nationality

2. The provisions of this chapter do not affect:
 - b. the application of the rules of private international law of each State Party in cases of multiple nationality.

ตารางที่ 5 : แสดงการเปรียบเทียบแนวทางการแก้ปัญหาการนำกฎหมายสัญชาติมาปรับใช้เมื่อบุคคลอยู่ในดินแดนของรัฐที่สาม

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
Convention 1930	ให้ถือตามกฎหมายในเรื่องเกี่ยวกับฐานะของบุคคลและอนุสัญญาต่าง ๆ ซึ่งใช้อยู่ในประเทศที่สาม โดยให้ถือเสมือนว่าบุคคลนั้นมีสัญชาติเดียว ประเทศที่สามพึงรับรองแต่สัญชาติของประเทศที่บุคคลนั้นมีถิ่นที่ถาวร	บุคคลหลายสัญชาติซึ่งอยู่ในดินแดนของรัฐที่สาม
Convention 1997	ให้ถือตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการนำกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลของแต่ละรัฐมาใช้กับบุคคลหลายสัญชาติ	บุคคลหลายสัญชาติซึ่งอยู่ในดินแดนของรัฐที่สาม

4.2.6 การทบทวนกฎหมาย

เนื่องจากสัญชาติเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและเศรษฐกิจโดยตรง หลักการและแนวคิดบางประการจึงต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคมรัฐต่าง ๆ จึงกำหนดให้มืองค์กรกลางทำหน้าที่ตรวจสอบทบทวนกฎหมายภายในของแต่ละรัฐให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ มาตรการนี้ปรากฏอยู่ใน European Convention on Nationality 1997*

* Chapter VIII – Co-operation between the States Parties

Article 23 – Co-operation between the States Parties

1. With a view to facilitating co-operation between the States Parties, their competent authorities shall:
 - a. provide the Secretary General of the Council of Europe with information about their internal law relating to nationality, including instances of statelessness and multiple nationality, and about developments concerning the application of the Convention;
 - b. provide each other upon request with information about their internal law relating to nationality and about developments concerning the application of the Convention.
2. States Parties shall co-operate amongst themselves and with other member States of the Council of Europe within the framework of the appropriate intergovernmental body of the Council of Europe in order to deal with all relevant problems and to promote the progressive development of legal principles and practice concerning nationality and related matters.

4.2.7 ให้รัฐภาคีมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้ได้รับสัญชาติ

การกำหนดให้รัฐภาคีมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน มีจุดประสงค์เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการให้สัญชาติแก่บุคคลที่สมัครใจถือสัญชาติอื่น (โดยการแปลงสัญชาติหรือโดยการขอถือสัญชาติของคู่สมรส) มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้บุคคลใช้ประโยชน์จากสัญชาติเดิมได้อีก ซึ่งเป็นผลมาจากแนวคิดที่ว่าบุคคลต้องเสียสัญชาติเดิมไปเมื่อได้รับสัญชาติใหม่แล้ว¹⁰ โดยให้รัฐซึ่งเป็นผู้ให้สัญชาติเป็นผู้จัดแจ้งข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลทั้งของตัวผู้แปลงสัญชาติและผู้เกี่ยวข้องไปยังรัฐผู้เป็นเจ้าของสัญชาติเดิม

ในปัจจุบันการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่รัฐต่าง ๆ ในการที่จะติดตามตัวหรือตรวจสอบประวัติของบุคคลผู้ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐในเรื่องการแปลงสัญชาติยังก่อให้เกิดประโยชน์ที่เป็นผลพลอยได้ต่อการร่วมมือป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศและเฝ้าระวังพฤติกรรมของบุคคลหลายสัญชาติที่อาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐได้อีกทางหนึ่งด้วย

Chapter VIII – Co-operation between the States Parties

Article 23 – Co-operation between the States Parties

1. With a view to facilitating co-operation between the States Parties, their competent authorities shall:
 - a. provide the Secretary General of the Council of Europe with information about their internal law relating to nationality, including instances of statelessness and multiple nationality, and about developments concerning the application of the Convention;
 - b. provide each other upon request with information about their internal law relating to nationality and about developments concerning the application of the Convention.
2. States Parties shall co-operate amongst themselves and with other member States of the Council of Europe within the framework of the appropriate intergovernmental body of the Council of Europe in order to deal with all relevant problems and to promote the progressive development of legal

¹⁰ Additional Protocol to the Convention on the Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligations in Cases of Multiple Nationality, Explanatory Report, (ETS No. 096) [Online] Available from : <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/096.htm> [2009, March 9]

ข้อมูลข่าวสารที่กำหนดให้มีการแลกเปลี่ยนกันระหว่างรัฐภาคี* ได้แก่

- 1) ชื่อ-สกุล
- 2) สถานที่เกิด
- 3) ที่อยู่ ทั้งที่อยู่ในปัจจุบัน และที่อยู่ครั้งสุดท้ายก่อนได้รับสัญชาติ
- 4) ข้อมูลเกี่ยวกับคู่สมรส และ บุตร
- 5) ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ในกระบวนการขอแปลงสัญชาติ หรือขอถือสัญชาติของคู่สมรส โดยระบุ ชนิดประเภท หมายเลข และ วัน เดือน ปี ที่สัญชาติใหม่มีผล

ตารางที่ 6 : แสดงการเปรียบเทียบแนวปฏิบัติในการกำหนดให้รัฐภาคีแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารฯ

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
Convention On the Exchange information relating to acquisition on nationality 1964 **	ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐภาคี เกี่ยวกับการให้สัญชาติโดยการอนุญาตให้บุคคลถือสัญชาติ ภายใน ระยะเวลาที่กำหนดไว้(3 เดือน) นับตั้งแต่ การได้สัญชาติใหม่นั้นมีผล	ผู้ที่ได้สัญชาติโดยการแปลงสัญชาติ

* รายละเอียดแสดงในภาคผนวก เอกสารแนบท้าย Additional Protocol to the Convention on the Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligations in Cases of Multiple Nationality

** Article 1

Each Contracting State undertake to inform any other Contracting State to acquisition of nationality resulting from naturalization, option or reintegration that concern nationals of latter State

Article 2

This in formation shall be given by means of a form, a model whereof is appended to this Convention, which shall state:

1. the surname and forenames of person concerned;
2. his or her place and date of birth;
3. his or her present residence and last known residence in State of which he or she had the nationality;
4. the method of acquisition of nationality and the date on which it takes effect;
5. where appropriate, the type, number and date of the document proving the previous nationality.

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
	2. ข้อมูลที่กำหนดให้แลกเปลี่ยนกันได้แก่ 1) ชื่อ-สกุล 2) สถานที่เกิด 3) ที่อยู่ ทั้งที่อยู่ปัจจุบันและที่อยู่ ครั้งสุดท้ายก่อนได้รับสัญชาติใหม่ 4) ข้อมูลเกี่ยวกับคู่สมรส และ บุตร 5) ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารเกี่ยวกับการ ขอลงสัญชาติหรือขอถือสัญชาติตาม สามี โดยระบุ ชนิดประเภท หมายเลข และ วันเดือนปีที่สัญชาติใหม่มีผล	-ผู้ที่ได้สัญชาติโดยการแปลง สัญชาติ
Additional protocol 1977 *	ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่าง รัฐภาคี เกี่ยวกับการให้สัญชาติภายหลังการ เกิดแก่บุคคลทุกประเภทภายในระยะเวลา ที่กำหนด(6 เดือน) นับตั้งแต่การได้สัญชาติ ใหม่มีผล โดยการจัดส่งข้อมูลในเรื่อง ต่อไปนี้	-ผู้ที่ได้สัญชาติโดยการแปลง สัญชาติ

* Considering that this Convention will be fully effective only if it is associated with an arrangement for communication between the Contracting Parties about the acquisition of their nationality by the nationals of other Contracting Parties;

Have agreed as follows:

Article 1

Each Contracting Party undertakes to communicate to another Contracting Party any acquisition of its nationality by an adult or a minor who is a national of this State, which has taken place according to the conditions contained in Article 1 of the Convention.

Article 2

1. This communication is to be made by means of a form according to the appended model within a delay of not more than six months from the date the acquisition of nationality has become effective. The information printed on the form shall be drafted in all the languages of the member States of the Council of Europe and in the languages of non-member States adhering to the Convention. The Secretary General of the Council shall produce the necessary translations and communicate them to the governments of the member States of the Council and States acceding to the Convention.
2. The authorities of the State issuing the communication may decline to complete the information relating to item 4 of the form.

ข้อตกลงฯ	แนวทางการแก้ปัญหา	กลุ่มเป้าหมาย
	<ul style="list-style-type: none"> - ชื่อ-สกุล (ทั้งชื่อเดิมก่อนได้สัญชาติและชื่อใหม่เมื่อได้สัญชาติใหม่แล้ว) - สถานที่เกิดและวันเกิด - ที่อยู่ ปัจจุบัน (ระบรัฐและเมือง) - สัญชาติที่มีอยู่ก่อนหน้าทุกสัญชาติและภูมิลำเนาครั้งสุดท้ายขณะที่ถือสัญชาตินั้นๆ - ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารที่บุคคลได้รับสัญชาติของรัฐโดยระบุถึงประเภทของเอกสาร, หมายเลขของเอกสาร, วันเดือนปีที่ออกเอกสาร, วันเดือนปี ที่สัญชาติใหม่มีผล, ชนิด หมายเลข และวันที่ออกเอกสาร หากมีการพิสูจน์สัญชาติเดิม - ข้อมูลเกี่ยวกับคู่สมรส ได้แก่ ชื่อ สถานที่เกิด วันเกิด - ข้อมูลเกี่ยวกับบุตรผู้เยาว์ ได้แก่ ชื่อ สถานที่เกิด ปีที่เกิด 	
European Convention on Nationality 1997*	ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐภาคี เกี่ยวกับการให้สัญชาติแก่บุคคลที่สมัครใจถือสัญชาติของรัฐทุกประเภททั้งนี้ให้อยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐในเรื่องการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล	ผู้ที่สมัครใจถือสัญชาติของรัฐ โดยการแปลงสัญชาติ หรือขอถือสัญชาติของคู่สมรส

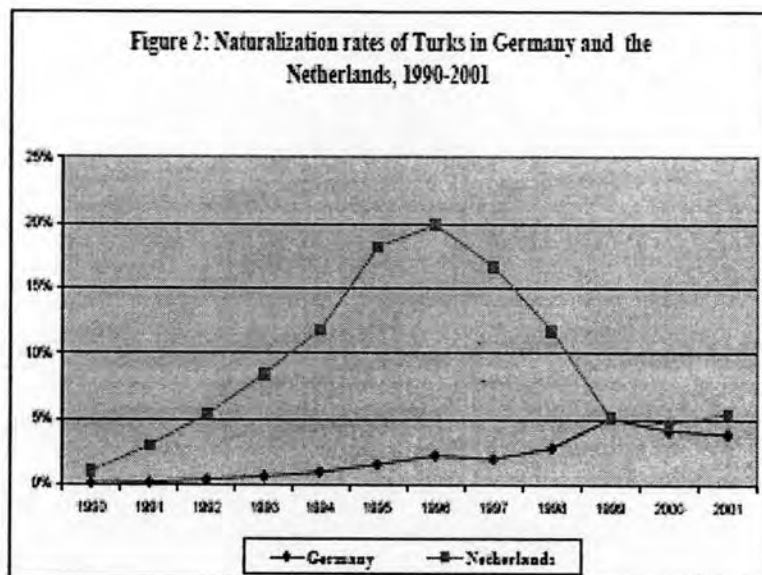
* Article 24 – Exchange of information

Each State Party may at any time declare that it shall inform any other State Party, having made the same declaration, of the voluntary acquisition of its nationality by nationals of the other State Party, subject to applicable laws concerning data protection. Such a declaration may indicate the conditions under which the State Party will give such information. The declaration may be withdrawn at any time.

4.3 สถานการณ์การมีหลายสัญชาติในปัจจุบัน

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาปรากฏว่ามีการเพิ่มจำนวนบุคคลหลายสัญชาติในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ปรากฏในเอกสารการวิจัยของ Peter H. Schuck เรื่อง *Citizens, Strangers and In-Betweens* ในปี ค.ศ.1998 ว่าพลเมืองของสวิสเซอร์แลนด์ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศจำนวนถึงร้อยละ 60 มีสองสัญชาติ และ T. Alexander Aleinikoff เรื่อง *Between Principles and Politics: the Direction of US Citizenship Policy* พบว่าในแต่ละปีมีจำนวนทารกที่มีหลายสัญชาติถือกำเนิดในประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวนมากกว่า 5 แสนคน

กราฟแสดงการเพิ่มจำนวนคนชาติตุรกีที่แปลงสัญชาติมาถือสัญชาติของเยอรมนีและ เนเธอร์แลนด์ในช่วงทศวรรษที่ 1990¹¹

¹¹ Diertrich Thränhardt, *Multiple Citizenship and Naturalization: An Evaluation of German and Dutch Policy* [Online] Available from : [http://egora.uni-uenster.de/pol/personen/thraenhardt/bindata/19.12.2006 Multiple Citizenship and Naturalization.pdf](http://egora.uni-uenster.de/pol/personen/thraenhardt/bindata/19.12.2006%20Multiple%20Citizenship%20and%20Naturalization.pdf) [2009, 25 February]

สถิติการเพิ่มจำนวนของบุคคลหลายสัญชาติในกลุ่มประเทศยุโรปในช่วง ทศวรรษที่ 1990¹²

Table 1: Naturalization Rates in Selected European Countries, 1990-2000

	Nether-lands	Sweden	France	Belgium	U. K.	Austria	Switzer-land	Germany *
1990	2.0 %	3.7 %	2.5 %	1.0%	3.2 %	2.1%	0.8%	0.4 %
1991	4.2 %	5.7 %	2.7 %	0.9	3.4 %	2.3%	0.8%	0.5 %
1992	4.9 %	5.9 %	2.7 %	5.0%	1.4 %	2.0%	0.9%	0.6 %
1993	5.7 %	8.5 %	2.8 %	1.8%	1.3 %	2.1%	1.0%	0.7 %
1994	6.3 %	6.9 %	3.7 %	2.8%	1.2 %	2.2%	1.1%	0.9 %
1995	9.4 %	6.0 %	2.7 %	2.8%	1.0 %	2.0%	1.3%	1.0 %
1996	11.4 %	4.8 %	3.3 %	2.7%	2.2 %	2.2%	1.4%	1.2 %
1997	8.8 %	5.5 %	3.5 %	3.5%	1.9 %	2.2%	1.4%	1.1 %
1998	8.7 %	8.9 %	3.8 %	3.8%	2.6 %	2.4%	1.5%	1.4 %
1999	9.4 %	7.6 %	4.5 %	2.7%	2.5 %	3.3%	1.5%	2.0 %
2000	7.6 %	8.9 %	4.7 %	6.9%	3.7 %	3.2%	2.0%	2.5 %
Ø	7.1 %	6.6 %	3.3 %	3.1%	2.6 %	2.4%	1.3%	1.1 %

* naturalizations of *Austriäler* (ethnic Germans) not included.

Sources: H. Waldrauch & D. Cisar, Staatsbürgerschaftspolitik und Einbürgerungspraxis in Österreich, in: H. Fassmann & I. Stacher (Eds.), Österreichischer Migrations- und Integrationsbericht, Wien 2002

จากตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็นว่า ในทศวรรษที่ 1990 มีการเพิ่มจำนวนของบุคคลหลายสัญชาติอย่างรวดเร็ว มีรัฐหลายรัฐโดยเฉพาะรัฐในกลุ่มสหภาพยุโรปที่อนุญาตให้พลเมืองถือสัญชาติได้หลายสัญชาติ¹³

นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Constantin IORDACHI¹⁴ เรื่อง Dual Citizenship in Post-communist Central and Eastern Europe: Regional Integration and Inter-ethnic Tensions กล่าวว่าในทวีปอเมริกาเหนือประเทศเม็กซิโกมีการผ่านกฎหมายซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับบุคคลที่ถือหลายสัญชาติโดยรับรองสถานะของเม็กซิกัน-อเมริกันที่แปลงสัญชาติ ให้ยังมีสิทธิและหน้าที่ในทางการเมืองเช่นคนชาติอื่น ๆ ของเม็กซิกัน ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา

¹² Ibid.

¹³ Borderline, Multiple citizenship or multiple nationality[Online]. Available from: <http://national-et.blogspot.com/2007/06/multiple-citizenship-or-multiple.html>[2008, February 6]

¹⁴ Constantin Iordachi, Dual Citizenship in Post-communist Central and Eastern Europe: Regional Integration and Inter-ethnic Tensions[Online]. Available from : <http://www.src-h.slav.hokudai.ac.jp.pdf>. [2009, March 9]

ไม่สนับสนุนให้บุคคลถือสัญชาติหลายสัญชาติ เพราะมีแนวคิดว่าการมีหลายสัญชาติกระทบต่อความมั่นคงของประเทศเนื่องจากทำให้ความจงรักภักดีต่อรัฐถูกแบ่งแยก โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดความขัดแย้งทางทหารกันระหว่างรัฐเจ้าของสัญชาติ นักกฎหมายชาวอเมริกัน เช่น James R. Edwards Jr. เรียกร้องให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่ห้ามบุคคลถือหลายสัญชาติโดยกล่าวไว้ใน "Dual Citizenship Is Dangerous" ว่า

หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ได้สัญชาติอเมริกันโดยการแปลงสัญชาติจากเม็กซิโกมาเป็นอเมริกันยังเป็นชาวเม็กซิกัน ก็ย่อมหมายความว่าบุคคลที่ได้สัญชาติโดยการแปลงสัญชาติเป็นอเมริกันละเมิดคำสาบานตนที่ให้ไว้ก่อนที่จะได้สถานะพลเมืองอเมริกัน, เพราะสัญชาติเป็นเรื่องของความจงรักภักดี¹⁵

งานวิจัยฉบับนี้กล่าวไว้ว่าทัศนคติของรัฐที่เคยเคร่งครัดต่อการมีหลายสัญชาติ เช่น เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ และ เบลเยียมเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเริ่มมีการยอมรับการมีหลายสัญชาติในทางปฏิบัติมากขึ้นเนื่องจากผลกระทบกระแสการอพยพเข้าเมืองที่เกิดขึ้นทั่วโลก

The COMMITTEE OF EXPERTS ON NATIONALITY) ได้ทำการศึกษาวิจัยท่าทีและแนวปฏิบัติของรัฐต่าง ๆ ต่อการมีหลายสัญชาติแล้วพบว่ารัฐต่าง ๆ มีท่าทีและแนวทางปฏิบัติต่อการมีหลายสัญชาติ ดังนี้¹⁶

1. ไม่ยอมรับการมีหลายสัญชาติและไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ใด ๆ เกี่ยวกับการมีหลายสัญชาติไว้ในกฎหมาย ตัวอย่างเช่น ประเทศโปแลนด์ สาธารณรัฐเช็ก

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Mykola Rudko, Regulation of Multiple Nationality by Bilateral and Multilateral Agreement, 2nd European Conference on Nationality "Challenges to National and International Law on Nationality at the Beginning of the New Millennium" Strasbourg, 8-9 October 2001 [Online] Available from : [http://www.coe.int/.../nationality/documents/reports/CJNA%20\(2000\)13%20E20multiple%20nationality.pdf](http://www.coe.int/.../nationality/documents/reports/CJNA%20(2000)13%20E20multiple%20nationality.pdf) [2009, 25 February].

Manuela Aguiar, Nationality rights and equal opportunities, For debate in the Standing Committee, Parliamentary Assembly, Doc.10070 [Online] . Available from : <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/doc04/EDOC10070.htm> [2007, May 12]

2. ไม่ยอมรับการมีหลายสัญชาติแต่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นข้อยกเว้นไว้ในกฎหมาย ตัวอย่างเช่น ประเทศนอร์เวย์ ลักเซมเบิร์ก ลิทัวเนีย เดนมาร์ก
3. ยอมรับการมีหลายสัญชาติ ตัวอย่างเช่น ประเทศตุรกี สวิสเซอร์แลนด์ สเปน สโลวะเกีย ฮังการี ฝรั่งเศส ฟินแลนด์
4. ยอมรับการมีหลายสัญชาติเฉพาะบางกรณี ตัวอย่างเช่น ประเทศเซอร์เบีย และมอนเตเนโกร โปรตุเกส มาซิโดเนีย
5. ห้ามการมีหลายสัญชาติ ตัวอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่น จีน สิงคโปร์ อินเดีย
6. ห้ามการมีหลายสัญชาติแต่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นข้อยกเว้น เช่น ประเทศเลตเวีย
7. อนุญาตให้พลเมืองถือสัญชาติของรัฐอื่นๆ ได้ โดยรับรองเฉพาะสัญชาติที่บุคคลมีความสัมพันธ์อย่างแท้จริง ตัวอย่างเช่น ประเทศเม็กซิโก ประเทศแคนาดา ไชปรัส บัลกาเรีย

ใน Report on Multiple Nationality¹⁷ ซึ่งเสนอต่อที่ประชุม COMMITTEE OF EXPERTS ON NATIONALITY เมื่อวันที่ 4-6 ตุลาคม ค.ศ. 2000 สรุปไว้ในตอนท้ายว่า

“การมีหลายสัญชาติเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ปัจจุบันนี้ปรากฏว่ามีจำนวนบุคคลที่มีหลายสัญชาติในพื้นที่ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้ง ๆ ที่รัฐได้มีความพยายามที่จะใช้กลไกของกฎหมาย หรือ สนธิสัญญา เพื่อลดจำนวนของบุคคลที่ถือหลายสัญชาติลง ดังนั้น จึงเห็นว่าการรัฐควรหันมาให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีหลายสัญชาติเป็นรายกรณี ๆ ไปมากกว่าที่จะพยายามลดจำนวนบุคคลหลายสัญชาติ”

¹⁷ Giovanni Kojanec, Report on Multiple Nationality, COMMITTEE OF EXPERTS ON NATIONALITY, Strasbourg, 4-6 October 2000, p. 4 [Online] Available from : [http://www.coe.int/.../nationality/documents/reports/CJNA%20\(2000\)13%/20E20multiple%20%nationality.pdf](http://www.coe.int/.../nationality/documents/reports/CJNA%20(2000)13%/20E20multiple%20%nationality.pdf) [2009, 25 February].

ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับสภาพการในปัจจุบัน ในกรณีของรัฐที่ยอมให้มีการนำเข้าแรงงานต่างด้าวจำนวนมากๆ เพราะต้องการแรงงานในการผลิต ย่อมจำเป็นต้องให้คนต่างด้าวเหล่านั้นแปลงสัญชาติ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เนื่องจากการมีสถานะคนชาติย่อมทำให้รัฐเจ้าของสัญชาติมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายเหนือคนชาติของตนที่อยู่ภายในดินแดน โดยรัฐอื่นไม่อาจแทรกแซงได้และหากบุคคลที่ได้สัญชาติ โดยการแปลงสัญชาติกระทำการที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ รัฐเจ้าของสัญชาติย่อมสามารถถอนสัญชาติและห้ามบุคคลดังกล่าวเข้าประเทศได้

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการเช่นนี้รัฐย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหาการมีหลายสัญชาติได้ รัฐจึงอาจต้องเลือกที่จะยอมรับการมีหลายสัญชาติและอาจต้องใช้ข้อตกลงระหว่างประเทศมาเป็นเครื่องมือเพื่อช่วยในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อันเกิดจากการมีหลายสัญชาติต่อไป